

JEGYZETEK MÓRICZ ZSIGMOND NÉHÁNY LEVELÉHEZ

Akik ismerték Móricz Zsigmondot, emlékeznek rá, milyen nehezen lehetett akárcsak névaláírásához is hozzájutni. Az autogramvadászok hajrája mindenkor megtört ellenállásának sziklaszilárdságán: csak saját könyvébe a nevét beletírní — holmi cédulácskákra sohasem.

Ismeretségünk, majd egyre melegebb és őszintébb barátságunk első éveiben nekem is csak sürgönyöket küldött. Az elsőt akkor kaptam — érthetetlenül és váratlanul — amikor a prágai út utáni hajsza hullámai Zemplénből Borsodba is átcsaptak: az újhelyi urak felszólították a micinket, hogy kövessék példájukat és üssék rá ők is Móricz Zsigmond homlokára a „hazaáruló”-bélyeget.

Roppant restelltük a dolgot és persze, elkövettünk mindent, hogy az effajta határozathozatalt leszavazza a megyegyűlés minden értelmesebb és igaz inagyarja. Hogy Móricz hogyan neszelte meg az előzményeket, nem tudom, de egy szép napon — 1931 májusában — táviratot kaptam ezzel a meglepő szöveggel: *Köszönöm a védelmet — Móricz.* A háború vihara aztán — sok száz más értékes dokumentummal együtt — ezt is elseperte.

1938 tavaszán felejthetetlenül kedves napokat töltöttünk együtt Miskolcon, és utána egyre türelmetlenebbül sürgetett, adjam vissza sokszori látogatását Leányfalun. Nagyszombaton reggel várt is Budán a HÉV-állomáson és — ahogy most visszatekintek a múltba, úgy érzem, ez a nap hozta őt közel hozzám, a nálam két évtizeddel idősebb frót. Levelét is ezután kaptam tőle először. A Leányfalun készített felvételeket hazajövet azonnal előhívtam és neki is küldtem belőlük. Erre a küldeményre már levélben válaszolt néhány nap múlva Leányfaluról:

Kedves Mária,

köszönöm a szép képeket, kitűnően sikerültek. Az öreg kurátor bácsi remek, a ház tájképszerűségét még senki ilyen pompásan el nem csípte, s a kis csibék igazán kedvemre valók, szeretem a csibéket.

Csak azt sajnálom, hogy maga egyetlen sincs rajta. Igazán nem hiú fényképész nő, Pimpi¹ már remekül kicsinálja, hogy minél több felvételen rajta legyen, de én akkor oly fáradt valék, mint általában, ma nem annyira, hogy nem figyelmeztettem erre.

Bizony a kert nagy bánatot takargat. A gyönyörű virágzás után egyetlen szem gyümölcs sem maradt. Szombatra virradóra nyolc fokos hideg volt s ez lekaszálta azt is, ami még az előző két négy fokos fagyokat átúsztá. Nálunk nem is érdemes gyümölcs-csel foglalkozni. Huszonhét év alatt, mióta itt vagyok háromszor sem volt zavartalan termés. Tavaly egy szem alma sem volt. Most még a diófák is egészen lefekedtek. Még az almában bízunk, mert nem voltak teljesen kivirágozva, de biztos, hogy ezek is meg kapják a fagyos szenteket.

Csak nincs jobb ebben a szép tejjel mézzel folyó hazában, mint fix fizetéses lenni, pl. tanár. Az mindegy, van e fagy, vagy nincs; jól tanít e vagy nem; a fizetése biztos. De a szabad életben, — mert ilyen polgárok is vannak még, — rajta kell ütni a kellő pillanaton. Ma pl érdekes fényképezni való volna, két férfi és nő palántál s az ötödik, a kertész hordja nekik az ültetni való anyagot. A fagy utáni éjjel ugyanis, vasárnapra virradó éjszaka végre szép esőnk volt Jan 20 óta semmi vizet nem adott az ég, most aztán földbe dugjuk az ujjunkat, s figyeljük a föld pulzusát. Kezét csókolja
1938 IV 25
MZS

1938 nyarát a Lappföldön töltöttem; az onnan küldött üdvözetemre kaptam Helsinkibe, poste rest. képeslapot Hévízről „Lótuszok a tóban” a következő szöveggel:

Drága Mária, inkább itt volna ebben a nagyon kedves lótusz tündérövben. Bár irigylem is én is szeretném látni az északi hont, hova minden magyar álom visszajajog. De gyorsan öregszem; Szeretettel kezét csókolja Móricz Zs.
Hévíz 1938 VII. 26.

Októberben nagy öröm érte: Finnországban megjelent a „Boldog ember” Helga Nourpuu fordításában. A „Légy jó mindhalálig” óta ez volt az első eset, hogy az északi könyv-

¹ Pimpi: Holics Ilona, Móricz Miskolcon élő sógorának Holics Pál ügyvédnek idősebbik leánya, később Árokszállás Zoltánné.

piacon Móricz-könyv került a kirakatokba. A kapott szerzői tiszteletpéldányokból azonnal postára tett egyet nekem is — szép, jellegzetes, dekoratív dedikálással. Már a szöveg elrendezése is visszatükrözi vidám örömet

Tauszig Máriának
Küldi kézcsókkal

Móricz
1938.

Legalább lesz aki
elolvassa
e honban

Utána finn íróbarátaim megküldték az ottani sajtó visszhangját, azonnal lefordítottam és elküldtem neki, de közben ő is megkapta az Uusi Suomiban megjelent kritikát: erre céloz novemberi levelében:

Kedves Mária,

Arvi bácsi² küldött egy kritikát de nem tudom ugyanaz e amit Maga már nekem elküldött. Ha nem az, akkor nagyon kérném, fordítsa le nekem. Komoly írásnak látszik a tipográfia alapján.

Hogy van s mint, nem is kérdem, látom azt a kedves kis lakást s benne azt a kedves kis életet s kívánom maradjon mindig így. Most épen influenzás vagyok s így türelmetlen és hasznavehetetlen. Nem nekem való a betegség. Lázam ugyan nincs, de bősziúságom az van. Képzeld, ma mit csináltam? kidobtam az egész kertészetet a pokolba. Egy évig minden percemet lefoglalta: most majd meditálok rajta. Vasárnap este ugyan Miskolcon leszek. Pál most itt van s összebeszéltünk, hogy együtt megyünk el a felvidékre, Jolsvára. Remélem, addig üdítően jó egészséges leszek. A vonat úgy tudom nyolckor ér Miskolcra, akkor a Pannoniába megyek, ahol, ha nem szégyellene megjelenni, nagyon örülnék, ha látható volna s ezt az illetlen ajánlatot azért vagyok kénytelen tenni, mert hétfőn hajnalban utazom tovább s visszafelé Újhelynek s Spatak-nak jövök haza, Kassáról. Telefonáljon be majd oda, hogy ott vagyok e? Féliklenckor gondolom. Hogy ne kelljen egyedül pironkodnia. Arra a kávéháza gondolok ahol egyszer vacsoráztunk szemben a színházzal.

Kezét csókolja
Leányfalu 1938 nov 29.

Zsigá

A levélben megadott találkozóra is elmentem — nem ugyan a Pannoniába, hanem az Abbáziába — Kassáról visszajövet pedig ő tért be hozzám: csupa izgalom és csupa öröm volt. A felvidéki magyar ifjúságtól igen sokat várt. Már előbb — november 21-én Párkányról küldött egy képeslapot:

Kedves Mária, nagyon megható ez a világ boldog, könnyes és fájoan öröm. Ma az elemi iskolában megnéztem a tanügyi emlékeket. Csibe nagyon köszöni a meghívást — Kezét csókolja Móricz Zs.

December 4-én Léváról gondolt ránk:

Ne haragudjon, de ma Miskolc helyett Lévára kerültem. Itt is szép és nagy a körkép, nemcsak Miskolciában. Kézcsók MZs

De nemcsak ő fűzött nagy reménységet a megpróbáltabb, demokratikusabb helyzeténél fogva is szociálisabb és emberségesebb felvidéki ifjúság és a hazai ifjúság újraegyesüléséhez: a felvidékiek is igen szerethették. Még tulipánhagymát is küldtek neki, amint erről 1939 tavaszán írt levelében beszámol:

² Järventaus Arvi, finn író 1928 óta többször járt és dolgozott Magyarországon, honfoglaláskori témájú regény-trilógiája és több más könyvének terve itt alakult ki benne Magyarországon. Kezdetben az én vendégem volt mindig, de később Holicséknál lakott, mint fizető vendég és jóbarát. Móriczcal nálam ismerkedtek meg, de Holicséknál is találkoztak, sőt! Móricz Leányfalun is vendégül látta a finn író 1938 tavaszán. Az „Itkeviän pajujen maa”- „A szomorúfűz országában” című útiképeiben ír is Móriczról, de semmit személyes kapcsolataikról. Magyarul megjelent regényei: *Kereszt és varázsdob* (Ford.: Kodolányi János) 1943., *A mennyei mester* (Ford.: Kodolányi János) 1944.

Kedves Mária,

a levélírás igazán csak nőknek való. Kazinczy is egész bizonyos, hogy feminin lélek volt. Persze Magának más véleménye van a kérdésről, mint a feltámadásról is. Megnyugszik a készen kapott tanításban s boldog.

De arra kitűnően rátapintott, hogy én belemenekültem a kertészetbe. Rendkívül szórakoztat, hogy más dolgozik én megcsak nézem s gyönyörködöttem, hogy annyi tömördek kis növényke támad, dagad és virul ki napról napra. Most egy kitűnő kertészem van, talán már beszéltem róla. Hihetetlen szorgalmas és ambiciózus és hozzáértő. Az maga is külön öröm, hogy a munkatársait is úgy tudja kiválasztani és kezelni, hogy azok mintha az ő darabjai volnának, éppen olyan szorgalmasak és ambiciózusak. A gyümölcsfákkal már készen voltunk febr utolsó hetében, egytől egyig lekefelve, fűrdetve, barnapiros színben, mint a magyar ember és a verthajú kenyér, virítanak, szépen lúgozva, dendrinezve s nyirva. Várják a tavaszt, csak le ne fagyjanak, mint két évben egymás után.

Az idén sokkal szebbnek ígérkezik húsvétra a kert mint tavaly. Egyáltalán a nyarunk tündéri szép akar lenni. Most kaptam tegnap hazaszakadt területről 707 tulipánmagymát. Óriási örömet szerzett vele aki küldte: természetesen egy tanító-néni. Már lesz vagy 1200 tulipán. Szép ugye? S mind igazi szép fajta.

De lesz egyéb is. Épen holnap megyek a kertészem pör alatt álló tavalyi kollekciónját megmenteni. Van neki vagy kétezer árvácskája, ötezer szegfűbokra, s tömördek kanná indica s más virágja, margaréta, s itt is van nekem vagy pár ezer dáhliám. Chabaud szegfűnk igen szépen át van már kétszer pikirozva, salvia, begónia stb. százötven láda „ládás virág” s díszbokrok, azt az idén, húszszer dugványt csinált ez a kertész. Három év múlva, ha addig élek, rá sem lehet ismerni a kertre.

Igenis, hiába csúfolódik, ez leend az én nyugdíjam. Nyugdíjalpom, csak addig bírjam alimentálni, míg lábra áll, ezenkívül aztán nem is történik körülöttem semmi. Irodalom nincs. De csirkék vannak. Már ötven darab csipog a konyhában s ezeket Csibe kisasszony istápolja. Kiteleltetett ötven tyúkot, most már tojnak, tojogálnak. És itt senki sem eszi. En két éve nem ettem tojást. Nem is szeretek rá gondolni. Nekem a tyúkfarm igazán dísznek való. Élet. Szeretem általában a csibe csipogást.

Köszönöm a kedves levelét kedves Mária s ha Pestre jön nem szabad elkerülnie bennünket. Igaz, hogy magát a húsvét napjait nem töltjük Leányfalun, de valószínűleg csak épen magára az ünnep napjára utazunk el.

Kezét csókolom és vidám és jó tavaszt kívánok
1939. Márc. 8.

1939 húsvéti szünetében megint együtt voltunk Leányfalun, megint készült ott néhány felvétel, amelyekre céloz májusi levelében:

Kedves Mária,

ne haragudjon, de a semmivébsben annyira eltelik az időm, hogy képtelen vagyok egy kis levél megírására. Látja, ilyen az öreg ember sorsa. Hát Istenem, veszekedek a kertésszel és a virágokkal és mindennel. Valamit kell csinálni és az utolsó, amitől az ember megválk: a veszekedés. A végső életnyilvánulás is az. Aki már nem is veszekedik, az nem ember, az szép múlt.

A fényképeket megkaptam, nagyon kedvesek, Erzsébet lányom táncolt nekik örömeben: lássa ez volt a nagy baj, hogy a vallásból kiirtották a táncot. Sajnálom, nem a ritmikai gyakorlatokat, hanem az életöröm táncát. Mért engedték át ezt a lokáloknak? Most a vallásos közönség odajár. A finn néni levelét, ha nem sajnálja az erőt és fáradtságot, kedves volna ha lefordítaná nekem magyarra. Megjegyzése roppant érdekes dologra világít rá. Nekünk a sérelmezett réteg már nem fáj; mint a régen betokosodott nyílhegyet vagy rózsatövist az ember elhordja. Ehhez idegen szem és idegen világszemlélet kell, hogy ebben megbotránkozás követ lelje meg valaki. Lássa.

Kezét csókolom; ami az utazást illeti, én mindennél jobban szeretnék utazni és a három hónapra kiállított szabadjegyek minduntalan megpenészednek a zsemben, most is eltelt öt hónap, hogy nem használtam fel egyet. Nem lehetetlen, hogy bár-mikor vonatra ülök, de a tények mégis azt mutatják, hogy: lehetetlen.

Maradván meleg és baráti köszöntéssel

Leányfalu 1939. május 20

MóriczZs.

KELET NÉPE

Beosztás: kiadóiroda
VI. RÖTVÖS-UTCA 12. SZ.

Főszerkesztő: MÓRICZ ZSIGMOND

Postafiók. száma: 20-4-20
TELEFONSZÁM: 112-200

Kedves Mária,

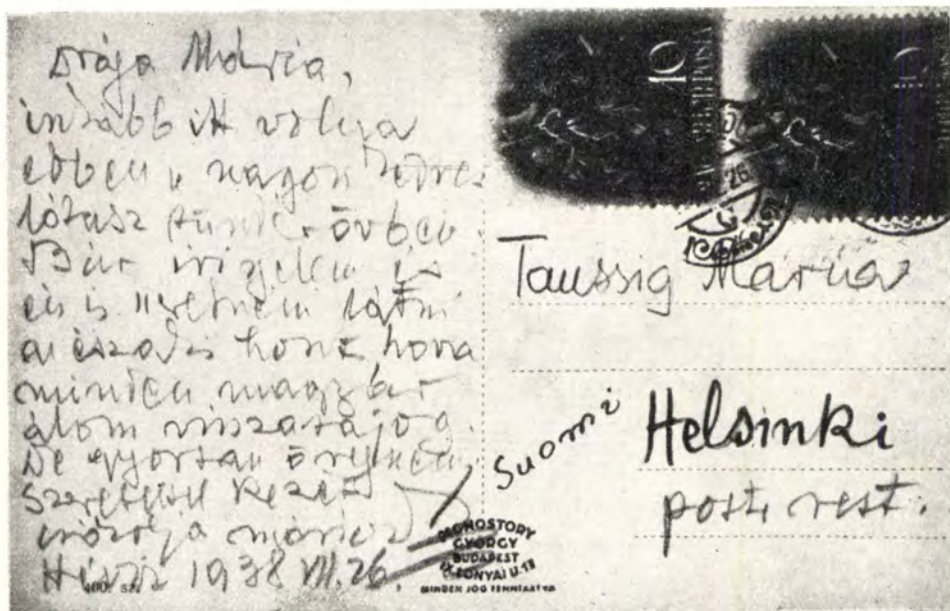
Utó életemben nagyon szép
gondolatok vannak bennem. — Édes
t, a H. Zs. nemléhez van kötetes,
Kitsas is elolvastam, t, lehetne
Ritkózi belőle is személyes írás.
Semen lehet, ha az, de az
utó életemben, a cím
amiről is "időleges" van
előhírvé gondolatokat a
népszerűség.

Kedvemigén "A szellemek
szava". Míg az a, az is
kérdés, az a, az a, az a
nagy hős is. A nyelv az a, az a:
mit a, az a, az a.

Közvetlenben a ne
keresztény romlás, az a:
amely a, az a, az a:
a, az a, az a.

1911. 11/2

Móricz levele Tauszig Máriának

Móricz levelezőlapja Táussig Máriának

1939. június 5-én halt meg Járventaus, éppen akkortájt, amikor a debreceni egyetem a díszdoktorrá avatására készült. Ebből az alkalomból küldte Móricz a következő „Hortobágyi idill” témájú lapocskát:

Kézcsókkal. Szegény Arviról beszélgetünk, az egyetemiekkel. Mindenki sajnálja. Debrecen. MZs 1939. VI. 29.

Azon a nyáron, aug. 3-án Holics Pálék nagyobbik leánya Imola és Árokszállási Zoltán esküvőjére jött Miskolcra tanúnak. Az esküvőn én is ott voltam, de utána siettem haza: Uzsokra készültem, s így Móriczcal egyáltalán nem találkoztam. Másnap — tervemről mit sem sejtve — felkeresett lakásomon és íróasztalomon hagyta a következő jegyzetfüzetéből kitépott lapot, amelyet később vendégkönyvembe ragasztottam:

Kedves Mária, rendkívül sajnálom, hogy nem találkozhattunk. Leveléből arra következtettem, hogy jelen lesz a lakodalmon és csak este tudtam meg, hogy nem s azt is, hogy ott volt a templomban és nem jött felénk. Ej, ej. Igazán nagyon sajnálom, mert lássa, csak azért maradtam itt mára, hogy Magával találkozhassek. Jóegészséget és kézcsókot
Miskolc, 1939. aug. 4. d. e. 11 óra MZs.

Egy órácskát még eljegyezgetett íróasztalomnál, aztán másnap és harmadnap ismét visszajött, megnézni, megtértem-e. Az Abbáziában aludt nagyokat és a múzeumba járt be beszélgetni, dolgozgatni. Pénteken reggel aztán vonatra ült és hazautazott. Mire este hazakerkeztem, már csak hült helyét találtam. Reggel magamnak is Losoncra kellett mennem, de azért írtam neki. Erre a levelemre jött válaszul a leányfalusi „Látkép” a következő szöveggel:

Kézcsókkal. Köszönöm a k. sorokat. Én is folyton készülök a hegyekbe, ha arra mennék, bekukkantok, talán több szerencsével. Jó mulatást. Kézcsók. 1939. VIII. 18. Móricz Zs.

1939 karácsonyán jelent meg a Kelet Népe először Móricz szerkesztésében, új köntösben. Az 1940-es levelek jórészt szerkesztői gondjaival kapcsolatosak. A finnek akkoriban legérdekesebb, de legszertelenebb és legszókimondóbb írója, Ilmari Kianto a háborúban elvesztette otthonát: földönfutóvá lett. Erre vonatkozik a Kelet Népe levélpapírosán küldött pár sora:

Kedves Mária,

Köszönöm az írást, ki is nyírtam s meg fog jelenni a szomorú kis hír író társunkról.

Én úgy gondolom, jövő szerdán Miskolcon leszek, remélem, találkozunk. Odáig is. Kézcsók.

Bp 1940. I. 19.

A finn Tarkiainen professzor „Finnország nagy feladatok előtt” című cikkének megjelenése után (Kelet Népe 1940. ápr. 15.) kaptam tőle megint pár sort:

Drága Mária,

roppant sajnálom, hogy korrektori hibából a Tarkainen³ cikk alatt nincs ott a fordító neve. Annál nagyobb baj, mert a fordítónak külön is hálás vagyok. Isten ments, hogy a fordító a szívére vegye a dolgot és ő is úgy bánjon velünk, hogy kifelejt. Isten ments. Már esedékes volna, hogy miskolciába eljussak s gondolni gondolok is rá, csak kellene egy kis segítség. Ha azon az alapon meg lehetne oldani, ahogy a szegedi estét — akkor lehetne.

Kezét csókolom hű tisztelettel Zs. 1940. IV. 13.

Aztán egyre szomorúbbak lettek a levelei. 1940 december elsején váratlanul toppant be hozzám. Éppen akkor jöttem haza, amikor távozni készült tőlem. Kezembe nyomott egy jegyzőkönyvből kitépott lapot:

Hic fuit Móricz. 1940. XII. 1. este későn 8 órakor.

Így együtt tölthettük már az egész estét és másnap is találkozhattunk. Akkor, pár perccel a lapocská után, írta be az előző napokban küldött *Életem regényébe* a megindító ajánlást:

³ Magyar nyelvészettel foglalkozó finn tudós: Tarkiainen. (Móricz tévesen írja a finn nyelvész nevét e levelében.)

Mária,
hogy lásson
ha már nem lát
1940. XII. 1. MóriczZs.

Este, a *Kis madár* előadása után egészen elszomorodott. Pesten a Madách Színház előadása is lehangolta. Miskolcon csak egy, legfeljebb két előadásra került sor. A Kelet Népe is egészen a bukás széléig jutott — csak ráfizetéssel létezhetett még. Egyéni szomorúsága is ránehezedett. Hiába vizsgáltam szóval, levéllel, még azon a héten írta :

Kedves Mária,

nagyon köszönöm kedves levelét, érthetetlenül szép és én érthetetlenül méltatlan vagyok rá.

Maga a legirigylésreméltóbb ember. Be tud bújni a remetecsiga színes kagylójába s onnan részt vesz a kint a vad vizeken vergődők életében. Elfelejtí, hogy én is van, annyira átadja magát a Látványnak.

Én legalább irigylem s nagyon. Én már lassan csak kínlódó valami leszek. S ezen nincsen változtathatás, segítség nincs, az egész mit sem ér. Mostanában már ott tartok, hogy legnagyobb örömet abban lelek, ha ismeretlen hotelekben elbúvok s napszámra alszom s boldog vagyok, hogy senki sem tud telefonálni, levelet nem kapok s alszom.

Kezét csókolja

MóriczZs

Leányfalu 1940. XII. 5.

A *Kis madár* meg nem értett, de Móricz egész életével megerősített alap gondolatát írtam meg — inkább Neki, mint a közönségnek — egy kis cikkben, amelyre céloz a következő évben kapott első levelében :

Kedves Mária,

első cikkében nagyon szép gondolatmenet van, — kár, h. a M. Zs. személyéhez van kötve. Kétszer is átolvastam, hogy lehetne kihagyni belőle a személyi ízt. De nem lehet, hacsak Maga nem tudná újra írni. A cím maradna, és kidolgozná az aláhúzott gondolatokat s szempontokat.

Kérem ; írjon „Átszellemült szavak”. Nagyon jó. Az is, hogy a nők az anyanyelv gyökerei vagy hogy is. A nyelv az anyáé, azért anyanyelv.

Kezét csókolom, s ne haragudjon romvár vagyok : s még áll a rom s én állok a felett. Kézcsók MZs.
1941. II 8.

A kért átalakítással meg is jelent a cikk a Kelet Népe 1941. aug. 1-i számában Szép szegénység címmel. (Az eredeti formájában a miskolci Magyar Jövő hozta.) A személyesen is megbeszélte többi cikk (akkoriban nyelvesztétikával foglalkoztam) Móricz-lapjában már soha sem jelent meg.

1941 tavaszán is várták Móriczot Miskolcra, de helyette csak egy lapocska jött :

Drága Mária, Magát kérem meg intézze el, hogy én most nem vállalkozhatom utazásra s talán nem is lehet ma olyan nagy ünnepélyeket tartani. Hogy van? Ne haragudjon, amit küld mindig szép, csak annyi a kelevézes harcos,⁴ akik itt vannak helyben, hogy minden egyszerű virágot eltapsanak.

Kezét csókolja L. 1941. IV. 7.

1941-ben még kétszer üzent nekem a Kelet Népe „Szerkesztői asztal” hasábjain. Kedves, é vődő sorok, a köztünk annyira megszokott csipkelődő hangon : 1941. okt. 15-én a „Több kis női levélre...” folytatásszerűen : „T. M. Miskolc” címmel, de igazán letagadhatatlanul móriczi kedvességgel : „lr-do-gá-ló nőcs-ke” címszó alatt, a november 1-i számban.

⁴ „Kelevézes harcosok”-on értette a Kelet Népe akkori bennfentes munkatársait.

Azután már csak egy levél jött tőle, az utolsó, a legszomorúbb. 63. születésnapján már lemondott minden tervéről és a nyelvészeti cikkeket is visszaküldte; készült a halálra:

Kedves Mária,

olyan furcsa ember lettem vénségemre, hogycsak élőszóval vagyok jelen.

Levelet írni, az már munka s nem is a legkisebb.

Ne haragudjon azért: ha itt volna a szomszédban szívesen látnám s keresném fel, mert vad nem érhet: vagyok aki voltam, már változni nem tudnék, kihalt belőlem a képesség rá.

Nem akarok nyelvészetbe bocsátkozni, azért engedem vissza sürgetett, de el nem évült cikkét.

Kezét csókolja és saját születés napját
ünnepli

vénséges híve

MZs

L. 1942 jún. 29.

CORNELIU CODARCEA

MÓRICZ ZSIGMOND ERDÉLYI ÚTJÁRÓL

1926 utolsó hónapjaiban az erdélyi magyar lapok közölték a hírt, hogy Móricz Zsigmond, a nagy magyar író, Erdélybe jön pár hétre. A látogatás célja: felolvasások Erdély városaiban s anyaggyűjtés új regényéhez.

Nagyon örültem Móricz látogatásának, kit már gimnazista koromban nagy élvezettel olvastam. Biztos voltam abban, hogy előre bejelentett kolozsvári tartózkodása alkalmával személyesen meg fogom ismerni a „Sárarany”, „Az isten háta mögött”, a „Hét krajcár” neves szerzőjét. Kuncz Aladár barátom — kivel franciaországi háborús élményeink révén jutottam igazán meghitt kapcsolatba — közelebbi adatokkal is szolgált: Móricz Zsigmond itt Erdélyben akarja befejezni a „Tündérvölgy” második kötetét.

Móricz Zsigmond neve meglehetősen ismeretlen volt az első világháború utáni kolozsvári románok nagy többsége előtt, akiknek egy része az okiráltságból költözött át. Szükséges volt tehát, hogy néhány bemutató cikket írjak Móriczról. Ezek nagyrészt a „Biruinta” c. napilapban jelentek meg, az Averescu-párt erdélyi szécsövében. Averescu erdélyi társa Goga Octavian volt, a költő, aki akkoriban a „csucsai paktum” révén vonta magára a közfigyelmet. Az Averescu „nép pártja” és az úgynevezett „magyar párt” között létrejött választási egyezmény kiküszöbölte egy időre az akkor nagyon divatos nacionalista úszításokat a két párt lapjaiból, így cikkeim megjelenése nem ütközött semmi akadályba.

Reményem, hogy Móricz Zsigmondot megismerjem, bevált. Óvári Kelemen vendégszerető Monostor utcai házában ismertem meg s Móricz amikor bemutattak, örömet fejezte ki, hogy tolmács nélkül veheti fel a kapcsolatot a román olvasóközönsséggel. Természetesen, meginterjuejtam Móriczot, aki szívesen megválaszolta kérdéseimet. Többek közt Móricz a következőket mondta: „Erdély völgyeiben és hegyeiben magyarok és románok ezer éve laknak együtt. Voltak, igaz, keserű epizódok is. De a magyarok és románok népi művészete együtt fejlődött s kölcsönösen befolyásolta egymást. Én kívánom a szoros s barátságos együttműködést a két szomszéd nép között — az egész emberiség javára — s meg akarom itt említeni, hogy számos jelből azt következtetem, hogy a jövő meg fogja valósítani ezt az együttműködést”.

Másnap a „Biruinta” első oldalán terjedelmes cikkem jelent meg „Móricz Zsigmond Kolozsváron” címmel. „Móricz Zsigmond látogatását — írtam többek között — mi románok is rokonszenvvel fogadjuk. Ő anyagot gyűjt egy Bethlen korabeli regényéhez, de a magyar író a barátság gondolata is hozzá. Már a világháborúban írt regényében a „Légy jó mindhalálig”-ban, ő az emberi jószág és szánalom igazságait hangoztatja a háború által szított véres ösztönökkel szemben.”

Közölve a Móriczcal való beszélgetés jellemzőbb pontjait, kértem az illetékes tényezőket, hogy adjanak neki alkalmat, hogy beutazza az országot, hogy megismerhesse nemcsak az erdélyi magyarságot, hanem a román népet is. S a cikket így fejeztem be: „Szívükből kívánjuk, hogy Móricz Zsigmond a magyar nemzeti próza kiváló mestere jól érezze magát nálunk. Üdvözljük a nagy magyar író eljövételét s biztosak vagyunk abban, hogy ez a látogatás csak hasznára lesz a román-magyar közeledés ügyének. Reméljük, hogy minden közre fog játszani, hogy Móricz Zsigmond romániai tartózkodása kellemes és eredményes legyen.”